

Muzejski razmisleki ob predstavitvi šolstva z Murkovo promocijo *sub auspiciis imperatoris* 1886

Branko Šuštar

Slovenski šolski muzej, Plečnikov trg 1,
SI 1000 Ljubljana, branko.sustar@guest.anes.si

Prispevek na osnovi tiskanih virov opozarja na izjemen študijski uspeh slovenskega študenta s podeželja, ki je dosegel promocijo *sub auspiciis imperatoris* pod pokroviteljstvom cesarja. Na kratko so omenjeni še drugi slovenski prejemniki te študijske nagrade. Opisana sta Murkova promocija 8. 2. 1886 na Dunaju in njegovo takratno predavanje o tujkah. Po njegovi promociji sta sledila dva družabna večera – prvi s študijskimi kolegi v Srebrni dvorani Musikvereina, dva dni zatem še z Akademskim društvom Slovenija, s slovensko skupnostjo na Dunaju in z ostalimi kolegi. Cesar je Matiji Murku na promociji podaril dragocen prstan. Predstavljen je na stalni razstavi v Slovenskem šolskem muzeju kot primer uspešne študijske poti slovenskih študentov na Dunaju, pa tudi v Gradcu in Pragi.

Ključne besede: promocija, doktorat, univerza, študenti, Dunaj, prstan

Ausgehend von den schriftlichen Quellen wird im Beitrag auf den außergewöhnlichen Studienerfolg eines slowenischen Studenten vom Lande hingewiesen, der mit einer besonders feierlichen Form der Promotion ausgezeichnet wurde (*sub auspiciis imperatoris, unter der Aufsicht des Kaisers*); kurz erwähnt werden auch weitere Empfänger dieses Studienpreises. Es handelt sich um die Beschreibung der Promotion Murkos am 8. Februar 1886 in Wien und um seinen damaligen Vortrag über die Fremdwörter. Nach der feierlichen Promotion folgten zwei gesellige Abende – der erste in Gesellschaft mit seinen Studienkollegen im Silbernen Saal des Musikvereins und zwei Tage später der zweite mit dem Slowenischen akademischen Verein Slovenija, mit slowenischer Gemeinschaft in Wien und mit anderen Kollegen. Anlässlich der Promotion wurde Murko ein wertvoller Ring mit kaiserlichen Initialen überreicht. Dieser ist im Slowenischen Schulmuseum ausgestellt und symbolisiert Studienerfolg slowenischer Studenten in Wien, Graz und Prag.

Schlüsselwörter: Promotion, Dissertation, Universität, slowenische Studenten, Wien

Predstavitev zgodovine izobraževanja v Slovenskem šolskem muzeju opozarja na en vidik Murkovega šolanja. Hudales (2019: 24) predstavlja poleg drugih muzejskih razmislekov ob poznani Murkovi slovanski dejavnosti tudi njegovi precej manj znani muzejski spodbudi za mariborski narodopisni muzej. Ta muzej je

odprt še za nekaj Murku bližnjih tem, kot je npr. slovansko povezovanje. Tega ne predstavljajo le zapisi o delovanju muzejev v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu v šolskem in pedagoškem tisku konec 19., posebej pa v začetku 20. stoletja, temveč zlasti tradicionalno povezovanje tamkajšnjih šolskih/pedagoških muzejev, ki so leta 1964 začeli izdajati revijo *Zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje*, sedanje glasilo *Šolska kronika*. Ob tem so bili desetletja živi tudi muzejski in osebni stiki z vnukom Murkovega brata Mihaela, s sarajevskim kemikom, Dragutinom Murkom. Zanimal se je za zgodovino šolstva, posebej za začetke pouka fizike in kemije na sarajevski gimnaziji (Šuštar 2000: 130–132, Murko 1987) ter za povezovanje slovenskih (in drugih slovanskih) dežel in Bosne, o čemer je tudi pisal. V reviji *Traditiones* je leta 1997 objavil članek o prvem društvu sarajevskih Slovencev (Murko 1997). Podobno razsežnost lahko vidimo v interesu muzeja za predstavitev šolske in slovanske dejavnosti stenografa Antona Bezenška v Bolgariji (Šuštar 2015) in v tematiki mednarodne potujoče razstave *Poti izobraževanja v slovanskem svetu*, ki je bila leta 2016 predstavljena v Ljubljani (Poti 2016), leta 2019 v Kopru, 2018 v Varni in Gabrovu ter leta 2019 v Kijevu.

Pri pripravi nove stalne razstave, ki nastaja v tem času, ssem za predstavitev izjemne študijske uspešnosti v avstrijskem (habsburškem) obdobju, t. i. promocije *sub auspiciis imperatoris*, pod pokroviteljstvom cesarja (Brunner 1990, Benedetič 2004) izbral prav primer doktorske promocije Matije Murka 8. 2. 1886 (SN 1886a). Murko je kot drugi filozof dobil to cesarsko čast, ki jo je Marija Terezija sicer namenila pravnikom, a so se od konca 19. stoletja lahko zanjo potegovali tudi doktorandi filozofske fakultete. Ana Benedetič, raziskovalka zgodovine univerze, predstavlja v zapisu o teh promocijah več študijsko uspešnih Slovencev, ki so prejeli to cesarsko odlikovanje na Univerzah na Dunaju in v Gradcu pred letom 1918. Pred Murkom je bil 8. 11. 1884 tako promoviran pravnik Valentin Krisper, 11. 11. 1889 še pravnik Vladimir Žitek (Slovenec 1889: 4–5; SN 1889: 3–4), 20. 4. 1893 pravnik Anton Skumovič, 26. 10. 1894 filozof Jakob Žmavec, 14. 6. 1895 pravnik Ivan Žolger, 13. 5. 1901 filozof Fran Ilešič (SN 1901: 2), 1. 6. 1911 medicinec Ivo Raišp¹ (Slovenec 1911a: 3) in 18. 5. 1912 medicinec Hugon Robič (Benedetič 2004: 124). Po zapisu v študentski *Omladini* (1911) je jurist Albert Kramer ob svojih strokovnih študijah izpolnil tudi vse pogoje za promocijo *sub auspiciis imperatoris* (Grahar 1911: 54–55). Takšno promocijo kot omembe vreden življenjepisi podatek večkrat navaja tudi Slovenska biografija, ki med prejemniki omenja še kakšno slovensko ime z dunajske (leta 1893 filozof Anton pl. Premerstein) in graške univerze (leta 1882 pravnik Ivan Rudolf, leta 1917 filozof France Veber). Biografija omenja tudi uspešnega graškega študenta medicine (promocija 1901), ki je »vse izpite

¹ Za Iva Raišpa navaja časopisna notica v Slovincu le promocijo.

opravil z odliko, razen zadnjega, to pa zato, ker je bil Slovenec in niso želeli, da bi promoviral 'sub auspiciis [imperatoris]'« (SBL Dereani).

Častnim univerzitetnim promocijam sledimo v Habsburški monarhiji na univerzah, povezanih z jezuiti: od 1624 na Univerzi v Gradcu in od 1661 na Univerzi na Dunaju, a do srede 18. stoletja so bile te cesarske časti deležni predvsem sinovi višjega plemstva. Med njimi so bili tudi mladeniči iz plemiških družin, ki so znane tudi v slovenskih deželah. Nekateri študenti so bili častno promovirani pod pokroviteljstvom cesaric – vdov. V času Marije Terezije so se možnosti za doseg cesarske promocije nekoliko povečale, pozneje pa so se predpisi glede promocije večkrat preoblikovali, posebej z odlokom 28. 8. 1888. V obdobju vladanja cesarja Franca Jožefa je pod njegovim pokroviteljstvom cesarsko promocijo na dunajski univerzi doseglo 176 absolventov (79 od leta 1888 naprej), v Gradcu 31 (20 od 1888), v Salzburgu dva. Cesar Karl je bil od 1916 do 1918 pokrovitelj šestih promocij: štirih na Dunaju, po eni v Gradcu in Innsbrucku (Brunner 1990: 5–7).

Promocija *sub auspiciis imperatoris* ni le del zgodovine, saj v Avstriji vladarska promocija živi še danes. Takšno študijsko odlikovanje na podlagi zakona iz leta 1952 v Republiki Avstriji podeljuje zvezni predsednik; danes se imenuje *Promotion sub auspiciis praesidentis/Verleihung des Doktorates unter den Auspizien des Bundespräsidenten* (Promotion 2020, Brunner 1990: 9–14). Tako uspešna sta bila pri študiju na Univerzi v Salzburgu tudi koroška Slovenca Dana Zwitter, por. Tehovnik (1975), in Anton Kumer (1999), v Gradcu pa leta 1974 še Ljubomir Črepinšek (SBL Zwitter, Benedetič: 2004: 125–126).

Večina prstanov je v družinski lasti potomcev prejemnikov ali drugih naslednikov, prstan Jakoba Žmavca iz 1894, ki je predstavljen v literaturi, pa je v varstvu Narodnega muzeja Slovenije (Benedetič 2004: 123, 126). S prijaznostjo pokojnega umetnostnega zgodovinarja Matija Murka, vnuka literarnega zgodovinarja in etnologa Matije Murka, in drugih sorodnikov, naklonjenih predstavitvi mikavne teme iz šolske zgodovine, načrtujemo uvrstiti v razstavo tudi podobo prstana, ki ga je Murko 8. februarja 1882 prejel od cesarja (SN 1886a, 1886c, 1886č). To je »velik krasen prstan s cesarsko krono in inicialkami F. J. I. iz diamantnih drobcev in s štirinajstimi velikimi briljanti v zlatem okviru« (Murko 1951: 50). To šolsko odlikovanje si je lahko pridobil študent z odličnim uspehom na gimnaziji in univerzi vse do odličnega doktorata. Tega je Murko opravil iz germanistike na temo, ki mu jo je predložil profesor Heinzel (*Die Bestimmung des Dialekts der Admonter Glossen*). Za pisanje je porabil veliko časa in doktorat z ožjo temo *Über das Adamsglossar* (Kotnik 1911: 123–124) oddal šele leta 1885. Imel je tudi resne zdravstvene težave (vnetje slepiča), a sredi julija istega leta je opravil glavni rigoroz, pri čemer je imel za drugi predmet slavistiko in ne klasične filologije, kot je bilo dotlej predpisano. Do promocije je prišlo nekoliko

pozneje, saj je kot dijak, »ki je opravil vse izpite na gimnaziji in na vseučilišču z odliko, imel pravico zahtevati promocijo sub auspiciis imperatoris«. A najbrž je šlo bolj za prošnjo, na katero je potem Murku »Nj. Veličanstvo dne 28. dec. 1885 blagovolilo dovoliti promocijo ‘pod Svojim pokroviteljstvom’« (SN 1886a, 1886b).

Sliki 1 in 2: Prstan, ki ga je kot darilo cesarja prejel Matija Murko 8. 2. 1886 ob promociji »sub auspiciis imperatoris« na univerzi na Dunaju (foto Tomaž Lauko, NMS)

Murkovo promocijo *sub auspiciis imperatoris* sta napovedala dunajski *Wiener Zeitung* (WAZ 1886) in mariborski *Südsteirische Post* (SSP 1886), kmalu zatem pa so dunajski časopisi obveščali o tej slovesni promociji, ki je potekala v Senatni dvorani dunajske univerze v ponedeljek, 8. 2. 1886, ob šesti uri zvečer (GV 1886: 2). Kljub redki promociji je bil take časti le dva dni prej, 6. 2. 1886, deležen pravnik Wilhelm baron von Schwind, kot so zapisali v nedeljski izdaji dunajskega lista *Das Vaterland* (W. C. 1886a: 5). Dunajski časopisi (posebej *Das Vaterland* in *Neue Freie Presse*, ki sta mladega doktorja predstavila kot slavista) so o Murkovi promociji poročali že 9. 2. 1886. Omenjeni so bili člani komisije in briljantni prstan, cesarjev dar (W. C. 1886: 4, NFP 1886: 4). *Südsteirische Post*, mariborski nemško pisan list za slovenske interese, je 24. 2. 1886 o promociji Matija Murka objavil kar obsežen zapis (SSP 1886: 3–4). Krajše poročilo o promociji je bilo objavljeno še konec februarja v GV (1886: 2).

Do študijskega dogodka na Dunaju so bili pozorni tudi v slovenskem tisku. *Slovenec* je napovedal Murkovo promocijo že konec januarja 1886: »Sub auspiciis imperatoris promoviran bode Slovenec g. Matija Murko na Dunajski modroslovski fakulteti za doktorja filozofije zarad odličnih izpitov, ki jih je napravil«, v začetku februarja pa sporočil še datum in uro dogodka (*Slovenec* 1886: 4; 1886a: 3). Tudi *Slovenski narod* je sledil temi in objavljial izvirne dopise o Murkovi

promociji. Še časopisa *Novice* v Ljubljani in *Edinost* v Trstu sta objavila Murkovo vabilo na slavnostno promocijo 8. februarja 1886 »pod najvišjimi avspicijami« (Novice 1886: 39; Edinost 1886: 3), kar pomeni, da sta bili slovenska in avstrijska javnost dobro obveščeni. O promociji je poročal tudi mariborski *Slovenski gospodar* (SG 1886: 43–44).

K slovesni cesarski promociji so poleg slovesnega vhoda v Senatno dvorano in »promocijskih koračnic« sodili še protokolarni nagovori. Dekan Filozofske fakultete, vitez Barth, je poudarjal lastnosti promovenda Murka, ki je le s pridnostjo in nadarjenostjo napisal pomembno delo za nemško jezikoslovje. Sledilo je slavnostno predavanje. Kot Miklošičev učenec je Murko govoril o pomenu tujk v kulturni zgodovini človeštva (*Die Bedeutung der Fremdwörter*) in s tem v marsičem orisal tudi svoj širok znanstveni interes. Tudi za javnost zanimivo predavanje je že dva tedna zatem izšlo kot podlistek v 43. in 44. številki časopisa *Wiener Zeitung*, sočasno v štirih nadaljevanjih še v prevodu v *Slovenskem narodu* (Murko 1886). Besedilo je živahno, zanimivo (tu in tam celo zabavno, kot so poročali pri nas) in z različnimi primeri predstavilo, da ni jezika, ki bi bil brez »tujega blaga«. Kot so opazili že sodobniki (SSP 1886: 1–2), se je njegovo predavanje dotikalo tako jezikoslovja kot tudi etnologije in zgodovine, posebej kulturne zgodovine. Na pomen teme tudi za širše občinstvo je v nagovoru promovendu »iz slovenske vasi na Štajerskem« opozoril rektor, vitez J. Zhisman/Zhishmann (Josip Čižman),² profesor cerkvenega prava na pravni fakulteti. Po njegovem voščilu je Murko pred promotorjem Melchiorjem Neumayerjem položil doktorsko prisego, sprejel diplomu in čestitke od članov komisije ter cesarjevo darilo: prstan, okrašen z briljanti. Tega mu je v imenu cesarja izročil deželni namestnik Spodnje Avstrije, J. vitez Kutschera (v našem tisku tudi Kučera). Murko se je prijazno zahvalil za »Najvišje odlikovanje, kakršnega se nesem nikdar nadejal za časa svojih študij«; prejel ga je pred vstopom v praktično življenje, ko je le zvesto izpolnjeval mladostne študijske naloge. Za vnaprej je obljubil zvesto izpolnjevanje življenjskih dolžnosti. Obisk izredne slovesnosti je bil velik: vsi slovenski in hrvaški študentje, več naših državnozborskih poslancev ter uglednih članov slovenske skupnosti, a tudi veliko nemških družin, saj je marsikdo rad pogledal »tako blago odlikovanje mladega učenjaka« (SN 1886č: 2–3).

Darilo ob cesarski promociji je bilo dragoceno. Materialna vrednost briljantnega prstana je lahko zamikala tudi kakšnega nepridiprava, kot priča dramatična zgodba iz Mundove hiše v Ljubljani okoli leta 1970, ki pa se je srečno končala za dedinjo cesarskega prstana po Vladimirju Žitku (Benedetič 2004: 125). Glede na dražbeno ponudbo (2016) pri dražbeni hiši Dorotheum je bila vrednost zlatega prstana s cesarjevima inicialkama FJ s krono, obdanim s 14 diamanti na

² »Slovenec, toda še bolj v smislu starega 'ein Krainer'.« (Murko 1951: 50)

rdeče emajliranem ozadju, ocenjena na vsaj 5.000 do 7.000 EUR. Prstni obroč je na vogalih pokrit z zlatima cesarskima dvojnima orloma (Dorotheum 2016).

Kolegi germanisti so novemu doktorju že zvečer po promociji v Srebrni dvorani dunajskega Musikvereina pripravili zabavni večer, ki ga je vodil Jakob Minor. Novi doktor je moral predstavljati kneza pivcev (»pitja zvoljeni sem car«) in tudi v svoje *Spomine* je uvrstil začetno kitico pesmi na to temo. Vesel je bil tudi voščil profesorjev Ericha Schmidta iz Weimerja in V. Jagića iz Petrograda (Murko 1951: 51, Benedetič 2004: 124–125).

Dva dni kasneje mu je proslavo pripravilo še Akademsko društvo Slovenija (Murko je bil član društva, tudi tajnik in predsednik), z njim pa tudi dunajski Slovenci in slovanski prijatelji. Z dunajskim Akademskim društvom Slovenija je Murko ostal povezan tudi po promociji, saj je na slavnostnem večeru, 5. 6. 1886, ob 20-letnici književnega delovanja častnega člana Josipa Stritarja kot predsednik društva pozdravil prireditev in slavljenca (Edinost 1886a: 3). Murko je vtise ob proslavljanju promocije zapisal tudi v svojih *Spominih*. Bolj kot bi si sam želel, so ga razigrani slovanski akademiki, še posebej vesela družba »krokarjev«, vzeli za svojega. Pripravili so parodijo na pravo promocijo in ga z latinsko formulo in na pergamentu naslikano šaljivo diplomo (prava doktorska diploma je bila na kartonu) povišali za »doktorja 'krokarije'«. A tudi ta je imela ob spodbudi k pitju in prepevanju s prijatelji še resno vsebino: »Narodu daruj vso moč, / skrbi zanj i dan i noč ...« (Murko 1951: 51).

O promociji so poročali v *Slovenskem narodu* in predstavili tudi njene slovenske, hrvaške, bolgarske in srbske udeležence. Na Murkovem večeru so se zbrali 10. 2. 1886 sredi mesta v restavraciji Robitschek (ali po Novicah gostilne Robiček): I. okraj Wipplingerstrasse 47 in Schottenring 14 (SN 1886: 3). Po uvodni *Dijaški pesmi*, ki jo je zapel pevski zbor, se je oglašil Murko z zahvalno napitnico cesarju, ki so se ji udeleženci odzvali »s frenetičnimi živio-klici« in stoje odpeto cesarsko pesmijo. Med prijaznim nagovorom je pravnik Fran Rosina omenjal Murka kot »ljubljenca in vzornika« mladih, poslanca Fran Šuklje in Božidar Raić pa sta razvnela mlade za narodnostno delo; prvi bolj za narodnostno vzgojo na svobodni podlagi, drugi pa predvsem za slovansko vzajemnost. Osrednji zabavni del večera je bila živahno predstavljena promocija na »veseljaški visoki šoli«. Kot na pravi promociji je bilo poskrbljeno za glasbo ob slavnostnem prihodu; melodija je bila posneta po domači pesmi *Regiment po cesti gre*, kot je bilo omenjeno v listu *Südsteirische Post*. V napitnicah je Murko nazdravil Društvu Slovenija in končal »s pozdravljanjem krasne slovanske bodočnosti«. Večer je bil res »poln mladostnega ognja in domovinskih isker« (Slovenski narod 1886b: 2–3).

Tudi v *Novicah* so se posvetili poročanju o promociji (Dr. Matija Murko, *Novice* 44/6, 10. 2. 1886, 47–48) in kasnejši veselici, ki jo je »akademično društvo

Slovenija« pripravilo svojemu članu Murku v čast. V šaljivem delu srečanja so veseli kolegi promovirali novega doktorja »posnemaje ceremoniel vseučilišča za doktorja 'krokarije'«. V živahno pisanem dopisu, ki ga je častnik prejel iz študentskih vrst, najdemo tudi osem kitic slavlne pesmi, ki jo je pripravil »rapsod društva — gosp. Božič«. Pesem Jožeta Božiča, kasnejšega računskega svetnika, je objavljena v opombah *Spominov* (Murko 1951: 62–63), tu pa predstavljam tri kitice (Novice, 17. 2. 1886a: 54).

*Pri polni čaši smo se danes zbrali,
Da Murka doktorja slavimo,
Se ž njim vsi, prav srčno veselimo,
Ker naša dika je, ponos Sloven' je ste ga ravno zvali ...*

...
*Ruval si pridno, pulil korenine,
Primerjal zvok si, glas vokalov,
Pač lepši bije polnih glas bokalov,
Iskal končnice si in pritikline.*

...
*Zato pridobil lepo si plačilo,
Plačilo lepo, krasnega spomina;
Povzdignem toraj polno čašo vina.
Sprejemi od rapsoda zvestega vošilo.*

Čeprav je potekalo slavlje po Murkovi promociji tudi s prisposodobami iz razposajenega vzdušja študentskih pivskih povezovanj, se zavzet in delaven študent teh pač ni mogel posebej redno in zavzeto udeleževati. V podlistku v katoliškem *Slovcu* je že 11. 2. 1886 mladi dunajski študent, sicer kritičen do razgibanega študentskega življenja, postavil Murka za zgled.³ Zavzeto ga je predstavil kot svetel zgled »odličnega mladega učenjaka, dičnega rodoljuba, iskrenega kolega, in – kar je najtežje dandanes – neomahljivega v svojih načelih«. Poročevalec, podpisan kot *-anensis*, je omenil njegovo kolegialnost do mlajših študentov, simpatije do slovanskega rodu; o Murku je pisal kot o »neomahljivem[u] v vsakem oziru« in zglednem v času, ki ga je »prinesel židovsko-nemški laži-liberalizem na učilišča višja pa tudi srednjak«. Poudaril je Murkovo zavzeto delovanje pri Društvu Slovenija, pa tudi prizadevanja za ustanovitev društva slavistov na dunajski univerzi, ter omenil še njegovo vsestransko zanimanje tudi za druge stroke. Murko res ni prišel na Dunaj, »da se nauči denar zapravljeti in krokat« (Anensis 1886: 1–3). Zaključek obsežnega poročila o Murkovi promociji v

³ »S temnim očesom motril sem naše dijaštvo na Dunaji, in zdvojen bil bi mu za vedno hrbet obrnil, da ni kot edina rešilna zvezda na oblačnem obzorji slovenskega dijaštva migljal – današnji slavljeneц gosp. Matija Murko, promoviran 8. t. m. za doktorja modroslovja 'sub auspiciis imperatoris!'« (Anensis 1886: 1).

mariborskem časopisu *Südsteirische Post* pa je zanimiva spodbuda Slovincem na Spodnjem Štajerskem in vsemu slovenskemu ljudstvu, naj bo ponosno nad uspehom tega sina naše »majke« (SSP 1886: 3–4).

Z izborom Murkovega prstana za muzejsko predstavitev univerzitetnega šolanja pred 1918 opozarjam na uspehe slovenskih študentov, ki so odhajali na univerze na cesarski Dunaj, v štajerski Gradec in kasneje tudi v zlato Prago, ko so hoteli »kaj večjega poskusiti in postati«, kot je domiselno naslovljeno delo o literarno dejavnih dunajskih študentih (Smolej 2015). Murko je kasneje kot mednarodno uveljavljen znanstvenik na univerzah v Gradcu, Leipzigu in Pragi z zanimanjem za širše slovanske raziskave nadaljeval primer uspešne študentske zgodbe. Njegovo delo od 125. letnice njegovega rojstva (in stoletnice njegove promocije) oživljajo etnološke Murkove nagrade, priznanja in listine, s katerimi je Murko – s podelitvami od 1988 naprej (MN 1, MN 2) – vsako leto na poseben način navzoč tudi v sodobni kulturni javnosti.

Literatura

ANNO 1886 = *Austrian Newspapers Online* <http://anno.onb.ac.at/>: Grazer Volksblatt, Das Vaterland, Neue Freie Presse, Neues Wiener Tagblatt, Südsteirische Post, Wiener Allgemeine Zeitung, Wiener Zeitung, 1886.

ANENSIS 1886 = Sub auspiciis imperatoris. (Črtica iz slovenskega dijaštva). *Slovenec* 14/33, 1–3 (11. 2. 1866).

Ana BENEDETIČ, 2004: Promocija sub auspiciis imperatoris. *Zgodovina za vse* 11/2, 123–128.

Walter BRUNNER, 1990: *Die Promotio sub auspiciis*. Wien: Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung.

DOROTHEUM 2016 = Dorotheum 2016, Kaiser Franz Joseph I. von Österreich – Kaiserlich österreichischer Ehrenring, <https://www.dorotheum.com/de/1/1706608/>, dostopno 15. 1. 2020.

EDINOST 1886 = Na Dunaji. *Edinost* 11/44, 3 (23. 6. 1886).

EDINOST 1886a = Slovenski doktorand g. Matija Murko. *Edinost* 11/10, 3 (3. 2. 1886).

Anton GRAHAR, 1911: Dva naša. *Omladina* (Praga), 7/3–4, 54–55.

GV 1886 = Sub auspiciis. *Grazer Volksblatt* 19/47, 2 (27. 2. 1886).

Jože HUDALES, 2019: Matija Murko in slovenski muzeji. *Matija Murko – slovanski filolog v najširšem pomenu besede. Mednarodni simpozij, Ljubljana, 3. in 4. junij 2019*. Ljubljana: SAZU. <http://www.sazu.si/events/5c19049be067dcl29c4a7f6>

Janko KOTNIK, 1911: Dr. Matija Murko. *Dom in svet* 24/3, 123–124.

MN 1 = Murkova nagrada, https://sl.wikipedia.org/wiki/Murkova_nagrada, dostopno 15. 1. 2020.

MN 2 = Murkove nagrade, Murkova priznanja in Murkove listine, <https://www.sed-drustvo.si/murkove-nagrade>, dostopno 15. 1. 2020.

Dragutin MURKO, 1987: Formiranje prvog kemijskog kabineta u školama Bosne in Hercegovine. *Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete* 20, 181–185.

– –, 1997: Ob stoletnici ustanovitve Slovenskega omizja, prvega društva sarajevskih Slovencev. *Traditiones* 26/1, 311–318.

Matija MURKO, 1886: Die Bedeutung der Fremdwörter, Vortrag gehalten bei der Promotion »sub auspiciis imperatoris« an der k. k. Universität in Wien am 8. Februar von Dr. Mathias Murko. *Wiener Zeitung* 43, 2–4 (23. 2. 1886); 44 2–4 (24. 2. 1886).

– –, 1886a: O pomenu tujk. Govor dr. Matije Murka pri slavnostni promociji »sub auspiciis imepratoris« v senatovi dvorani c. kr. vseučilišča na Dunaji 8 februarja t. l. *Slovenski narod* 19/41, 1 (20. 2. 1886); 19/42, 1–2 (22. 2. 1886); 19/43, 1–2 (23. 2. 1886); 19/44, 1–3 (24. 2. 1886).

– –, 1951: *Spomini*. Ljubljana: Slovenska matica.

NFP 1886c = Promotio sub auspiciis Imperatoris. *Neue Freie Presse* 7706, 4 (9. 2. 1886).

NOVICE 1886 = Odlični slovenski doktorand. *Novice, gospodarske, obrtniške in narodne* 44/5, 39 (3. 2. 1886).

NOVICE 1886a = Z Dunaja 12. februarja. (Iz dijaških krogov). *Novice* 44/7, 54 (17. 2. 1886).

NOVICE 1886b = Dr. Matija Murko. *Novice* 44/6, 47–48 (10. 2. 1886).

NWT 1886b = Promotion sub auspiciis imperatoris. *Neues Wiener Tagblatt* 20/37, 4 (6. 2. 1886).

POTI 2016 = Poti izobraževanja v slovanskem svetu, razstava / Paths of education in the Slavic world, exhibition, <http://zzds.si/2019/04/25/poti-izobrazevanja-v-slovanskem-svetu/>; <http://www.ssolski-muzej.si/slo/news.php?item=365>; <http://zzds.si/2017/01/05/poti-izobrazevanja-v-slovanskem-svetu-paths-of-education-in-the-slavic-world/>, dostopno 17. 1. 2020.

PROMOTION 2020 = Promotion sub auspiciis praesidentis, <https://senat.univie.ac.at/promotion-sub-auspiciis-praesidentis/>, dostopno 15. 1. 2020.

SBL Dereani = Ernest Dereani 1877–1949, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1007330/>, dostopno 10. 1. 2020.

SBL Zwitter = Mirt Zwitter 1917–2002, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1007330/>, dostopno 10. 1. 2020.

SG 1886 = Iz Dunaja. (Izredna promocija) Svečanost kakor je le redka na višjih šolah. *Slovenski gospodar* 20/6, 43–44 (11. 2. 1886).

SIMPOZIJ 2019 = Simpozij o Matiji Murku, zbornik povzetkov 2019, <http://www.sazu.si/evnts/5c19049be067dc1e29c4a7f6>, dostopno 10. 1. 2020.

SLOVENEK 1886 = Njih Veličanstvo presvitli cesar. *Slovenec* 14/26, 3 (3. 2. 1886).

SLOVENEK 1889 = Iz Gradca. *Slovenec* 17/264, 4–5 (16. 11. 1889).

SLOVENEK 1911 = Sub auspiciis imperatoris. *Slovenec* 14/19, 4 (25. 1. 1886).

SLOVENEK 1911a = Za doktorja vsega zdravilstva. *Slovenec* 39/123, 3 (30. 5. 1911).

Tone SMOLEJ, 2015: 'Kaj večega poskusiti in postati': slovanski pisatelji dunajski študentje (1850–1926). Ljubljana: ZRC SAZU.

SN 1886 = Akademično društvo »Slovenija«. *Slovenski narod* 19/30, 3 (8. 2. 1886).

SN 1886a = Promocija gosp. dra M. Murka. *Slovenski narod* 19/32, 2–3 (10. 2. 1886).

SN 1986b = Z Dunaja 9. februarja. *Slovenski narod* 19/32, 2–3 (10. 2. 1886).

SN 1886c = Dr. Murkov večer. *Slovenski narod* 19/34, 2–3 (12. 2. 1886).

SN 1986č = Z Dunaja Dr. Murkov večer. *Slovenski narod* 19/34, 2–3 (12. 2. 1886).

SN 1889 = Iz Gradca. *Slovenski narod* 22/265, 3–4 (6. 11. 1889).

SN 1901 = Gradec. *Slovenski narod* 34/112, 2 (17. 5. 1901).

SOP 1886 = Eine Promocio sub auspiciis imperatoris. *Südosterrische Post* 6/16, 3–4 (24. 2. 1886).

Branko ŠUŠTAR, 2000: Prof. Dragutin Murko 1930–1999. *Šolska kronika* 34=10/1, 130–132.

– –, 2019: Dr. Matija Murko in »muzejski razmisleki« ob načrtih nove stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju. (Diskusijski prispevek 4. 6. k muzejski temi na mednarodnem simpoziju o M. Murku).

Branko ŠUŠTAR 2015 = Vse za slovanski kulturni razvoj! Kulturno in šolsko delovanje prof. Antona Bezenška (1854–1915) na slovanskem jugu ur. B. Šuštar, 2015; <http://www.ssolski-muzej.si/slo/news.php?item=321>, dostopno 10. 1. 2020.

WAZ 1886a = Promotion sub auspiciis imperatoris. *Wiener Allgemeine Zeitung* 6/2134, 4 (6. 2. 1886).

W. C., 1886a: Promotionen sub auspiciis Imperatoris. *Das Vaterland* 27/38, 5 (7. 2. 1886).

– –, 1886b: Promotio sub auspiciis Imperatoris. *Das Vaterland* 27/40, 4 (9. 2. 1886).

WZ 1886 = Promotion sub auspiciis imperatoris. *Wiener Zeitung* 29, 15 (6. 2. 1886), 15.

MUSEALISCHE ÜBERLEGUNGEN ZUR MURKOS PROMOTION SUB AUSPICIIS IMPERATORIS 1886

Matija Murko beendete sein erfolgreiches universitäres Studium an der Wiener Universität mit einer äußerst feierlichen Promotion unter der Schirmherrschaft des Kaisers – *sub auspiciis imperatoris*. Dazu berechtigt wurde er wegen ausgezeichneter Noten bei der Maturaprüfung sowie bei allen Universitätsprüfungen einschließlich Dissertation. Die Feierlichkeit fand am 8. Februar 1886 unter Anwesenheit des Universitätsrektors Josip Čizman (J. Zhismann) im Senatsaal der Wiener Universität statt. Über die Feierlichkeit berichteten etliche deutsche und slowenische Zeitungen jener Zeit; in den Memoiren äußerte sich dazu auch Murko selbst. Teil der Promotionsfeierlichkeiten war auch der Vortrag Murkos über die Fremdwörter (*Die Bedeutung der Fremdwörter*), wobei sein vielfältiges Interesse für Sprachwissenschaft, Ethnologie, Geschichte und Kulturgeschichte zum Ausdruck kam. Der Vortrag wurde in der deutschen *Wiener Zeitung* und im slowenischen Blatt *Slovenski narod* veröffentlicht. Anlässlich der Promotion wurde Murko mit einem wertvollen Brillant-Ring mit kaiserlichen Initialen

ausgezeichnet; zwischen 1884 und 1918 erlebten die Promotion *sub auspiciis imperatoris* nur wenige der slowenischen Studenten in Wien. Aus den Zeitungsberichten zu diesem Ereignis geht in der Regel Stolz über den Erfolg des slowenischen Studenten hervor.

Nach der feierlichen Promotion folgten zwei gesellige Abende – der erste in Gesellschaft mit seinen Studienkollegen und Philologie-Professoren im Silbernen Saal des Musikvereins. Zwei Tage später fand die Feier in einem Restaurant am Schottenring mit dem Slowenischen akademischen Verein Slovenija, mit slowenischer Gemeinschaft in Wien, mit zwei slowenisch-nationalen Parlamentsabgeordneten sowie mit kroatischen, serbischen und bulgarischen Studienkollegen statt. Freudig geehrt wurde Murkos Forschungsarbeit an sich, im Slowenischen akademischen Verein aber auch sein Engagement für die slowenische Nation und panslawische Bewegung. All das hat zur Folge, dass Murkos Ring als kaiserliche Auszeichnung, ausgestellt im Slowenischen Schulmuseum, auch ausgezeichnete Studienerfolge anderer slowenischer Studenten an österreichischen Universitäten vor 1918 symbolisiert.